

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Наставно-научног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду од 25.09. 2019. године именовани смо у Комисију за преглед и оцену докторске дисертације коју је мастер Xiaolei Jin предала под насловом: *Аспект и темпорална прогресија у наративном дискурсу*. Након анализе садржаја докторске дисертације подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Комисију је именovalo Наставно-научно веће Филолошког факултета у Београду, на седници одржаној 25.9.2019. године.
2. Састав Комисије:
  - 1) Ментор: др Весна Половина, редовни професор Филолошког факултета у Београду, изабрана у звање редовног професора за област *Опита лингвистика* 2001. године;
  - 2) Др Јасмина Московљевић Поповић, редовни професор Филолошког факултета у Београду, изабрана у звање редовног професора за област *Опита лингвистика* 2019. године;
  - 3) Др Чао Динг (Chao Ding), редовни професор Пекиншког универзитета за стране језике, изабран у звање редовног професора на Факултету за источне европске језике, књижевности и културе 2004. године

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТКИЊИ

1. Xiaolei S. Jin
2. Датум и место рођења: 2. фебруар 1966. године, Хебеи, НР Кина.
3. Дипломирала је 1987. године на Одсеку за биологију Нанђиншког универзитета. Диплому је нострификовала на Биолошком факултету Универзитета у Београду децембра 2004. године и стекла звање молекуларног биолога.
4. Магистарску тезу под називом *Контрастивна анализа између глаголских допуна за фазу у кинеском језику и глаголских префикса као перфективизатора у српском језику* одбранила је 2013. година на Факултету за подучавање кинеског језика као страног Кинеског универзитета за медије и комуникације, у Беиђингу. Академско звање магистра наука стекла је из области *Кинески језик и књижевност*.
5. Одлуком Универзитета у Београду 28. фебруара 2014 године, признаје се стечена диплома магистра на Универзитету за медије и комуникације НР Кине, као мастер-диплома кинеског језика и књижевности.
6. Од 1999. године ради на Филолошком факултету у Београду, на *Групи за кинески језик и књижевност* као лектор за кинески језик. Априла 2009. године је унапређена у звање вишег лектора за ужу научну област *Синологија*, предмет *Кинески језик*.

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Аспект и темпорална прогресија у наративном дискурсу

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација мастер Xiaolei Jin се састоји од 410 страница, укључујући и обавезне прилоге, од чега сам текст дисертације заузима 399 страница. Текст дисертације садржи 7 поглавља: Увод (1-23) (1.1. Природни језици и аспектуалност, 1.2. Наративни дискурс и темпоралност, 1.3. Постулати о темпоралној прогресији (ТП) у наративном дискурсу, 1.4. Предмет, методолошки приступ и циљ истраживања; 2. Основне карактеристике савременог кинеског језика и његов аспекатски систем (24-53), (2.1. Основне карактеристике савременог кинеског језика, 2.2 Темпорални систем савременог кинеског језика); 3. Методологија истраживања и формирање корпуса за анализу (54-81) (3.1. Теорија реторичке структуре, 3.2. Формирање корпуса за анализу); 4. Општи аспект (ОПШ. АСП) и ТП у наративном дискурсу (82-161) (4.1. Глаголска ситуација, 4.2. Глаголске класе и њихова значења, 4.3. Кватитативна дистрибуција глагола ОПШ. АСП у наративном дискурсу, 4.4. Функција глагола ОПШ. АСП у наративном дискурсу, 4.5. Контрастивна анализа глагола ОПШ. АСП и његових превода на српски језик, 4.6. Закључна разматрања овог поглавља); 5. Аспекатске конструкције (АСП. КОН) и ТП у наративном дискурсу (162–241) (5.1.Преглед претходних истраживања, 5.2. Семантика и ограниченост АСП. КОН, 5.3. Квантитативна дистрибуција АСП. КОН у наративном дискурсу, 5.4. Функција АСП. КОН у наративном дискурсу, 5.5. Контрастивна анализа АСП. КОН и њихових превода на српски језик, 5.6. Закључна разматрања овог поглавља); 6. Граматички аспект и ТП у наративном дискурсу (242-370) (6.1. Аспекатски макер LE, 6.2. Облик удвајања глагола *GL-GL*, 6.3. Аспекатски маркер *YI*, 6.4. Аспекатски маркер *GUO*, 6.5. Аспекатски макер *ZHE*, 6.6. Аспекатски макер *ZAI*, 6.7. Закључна разматрања овог поглавља) 7. Закључак (371-382); Литература (383-399).

У основном тексту дисертације дато је 39 табела, од којих већина садржи податке о фреквенцијама аспекатских форми у кинеском и у преводу на српски, 15 графикона, који показују заступљеност аспекатских форми (кинеског и српског језика) у анализираном корпусу, као и 13 схема, које илуструју реторичке релације, темпоралне структуре глагола, структуре текстуалних спанова, итд.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

У *Уводу* (стр. 1-23) износе се основе теоријских приступа и појмова који се користе у овом раду. Најпре се даје осврт на универзалне и специфичне карактеристике темпоралних система у језицима уопште, а посебно у кинеском и српском који се налазе на два супротна пола по степену граматикализације темпоралности и аспектуалности као функционално-семантичких категорија. Наравно, језичка средства за изражавање ових значења, у конкретној језичкој употреби, често не могу бити изолована једна од других већ се укрштају, преплићу и допуњују.

Кандидаткиња наводи да аспект у словенским језицима представља „прототипску” категорију, што илуструје, између осталог, и опште прихваћеним дефиницијама о виду у граматичкој традицији српског језика, док кинески језик нема изразито граматикализоване категорије глаголског вида, због чега се у њему срећу друга, бројна језичка средства за изражавање значења аспекта на различитим језичким нивоима, с тим да изражавање аспекта има посебну важност у тумачењу темпоралне информације у језичком исказу. Главно граматичко средство за изражавање аспекатског значења јесу граматички

аспекатски маркери, али њихова употреба је опциона. За њихово појављивање или непојављивање у конкретним језичким ситуацијама одговорни су различити граматички или прагматички фактори или корелација ових фактора. Кандидаткиња истиче да је аспектски систем кинеског језика, због свега наведеног, периферан у типологији светских језика и дистрибуција поменутих граматичких маркера у језику још увек није прецизно утврђена.

Темпорална прогресија представља основну карактеристику наративног дискурса и у раду се разматра узимајући у обзир следеће теоријске основе: хипотезу о прогресији референтног времена, постулат о структури истакнутости и позадине (*foreground-background*) наративног дискурса и теорију реторичке структуре (TPC). Кандидаткиња полази од става по коме, између осталог, референтни систем, у зависности од конкретне догађајне ситуације, може обухватити и ателичне ситуације и неостварене теличне ситуације које садрже почетак или неку другу специфичну, значајну тачку или интервал промене у процесу догађаја, при чему такве ситуације могу допринети темпоралној прогресији наратива. Даље, сваки наративни дискурс у својој структури садржи функционалне целине: истакнути део и позадински, при чему истакнуту и позадинску структуру чине језички материјали који се разликују по језичким формама, као што су ознаке за аспект, временски глаголски облици, транзитивност глагола, итд., дакле она средства која имају предиспозицију да врше примарну наративну функцију. С друге стране, теорија реторичке структуре бави се реторичким релацијама којима се успостављају односи кохеренције између две функционално комплетивне текстуалне јединице и врши повезивање концепата/ пропозиција у низовима исказа у дискурсу.

Након овог општелингвистичког увида, као свој крајњи циљ кандидаткиња истиче проналажење аргумената који ће потврдити да аспектско значење, односно, семантичко обележје [ограниченост], игра важну улогу у темпоралној прогресији у наративном дискурсу, како у кинеском, тако и у српском језику, што, с обзиром на наведене типолошке специфичности, може да укаже на универзалност аспектских значења и њихове улоге у наративном дискурсу.

У другом поглављу, *Основне карактеристике савременог кинеског језика и његов аспектски систем* (стр 24-53) говори се о особеностима савременог кинеског језика и темпорално-аспекатском систему савременог кинеског језика. На основу резултата истраживања бројних научника даје се детаљан приказ класификација аспектског система. Кинески језик као типични аналитички језик, познаје и релативно „синтетизоване” језичке форме. На пример, велики број глаголских „сложеница” је настао путем граматикализације појединих глаголских допуна (нпр.: *QILAI/дићи*, *XIAQU/сићи*, итд.) и глаголских помоћних речи (нпр.: *LE*, *ZHE*, *GUO*, итд.), које усред тог процеса губе своје првобитно значење и постају зависне функционалне речи којима се изражавају аспектска значења.

Друга особеност кинеског језика, према кандидаткињи, јесте да се у језичкој употреби (како у усменој, тако и у писаној) често користи тзв. „реченица непрекидног тока” (流水句). Реч је о мини текстуалној целини која обухвата неколико самосталних, а по значењу тесно повезаних реченица у ужем смислу (тзв. 小句/„малих реченица”), при чему се истиче структура „тема + рема”, односно информациона структура „позната + нова информација/фокус исказа”, те се „реченица непрекидног тока” неће прекидати уколико порука није исказана у потпуности. Из тог угла се може рећи да је кинеска реченица

условљена дискурским факторима, а тзв. „мала реченица” се види као основна текстуална јединица. Њихове реторичке релације нису увек успостављене везницима или сличним језичким средствима, већ су контекстуално, семантички повезане. Таква „мега реченица” у потпуности илуструје природу кинеског језика и према „теорији реченичне констелације”, она следи принципе организације дискурса.

У наставку овог поглавља кандидаткиња износи репрезентативне ставове изнете у претходним истраживањима о исказивању темпоралности и аспекту у кинеском језику. Кинески језик, као што је познато, више се ослања на аспект него на глаголско време у изражавању временских значења. Мишљења о односу аспектуалности и темпоралности у том језику различита су у кинеским лингвистичким круговима: 1) кинески језик нема категорију глаголског времена већ има само глаголски аспект; 2) кинески језик има и категорију глаголског времена и категорију глаголског аспекта, и сваки од њих има засебна граматичка обележја; 3) кинески језик има мултифункционалну категорију аспекта, што подразумева да граматичка обележја за аспект имају функцију изражавања и глаголског времена. У овом раду претпоставља се да се у кинеском језику реализује аспектски систем који обухвата три подсистема: 1) глаголе општег аспекта или *лексички аспект*, 2) аспектске конструкције и 3) граматички аспект (односно, систем аспектских маркера). Тако концептуализован аспектски систем, по мишљењу кандидаткиње, битна је карактеристика кинеског језика. Ова три подсистема међусобно су чврсто повезана и међу њима постоји узајамна селективност и условљеност.

У трећем поглављу, *Методологија истраживања и формирање корпуса за анализу* (стр 54-81), говори се о избору теоријско методолошког приступа који се користи при анализи структуре текста, као и о поступку формирања корпуса за анализу у овом раду. Изабрана је теорија реторичке структуре (ТРС) као методолошко-теоријски оквир за анализу организације текста. Кандидаткиња даље дефинише реторичке релације присутне у свим наративним текстовима. Други део овог поглавља односи се на начин формирања корпуса за анализу. Кандидаткиња истиче да је било нужно да се оформи двојезични истраживачки корпус за овај рад: одабрано је осам кратких прича познатих савремених кинеских писаца од којих су неки и добитници престижних књижевних награда, док су дела других увршћена у кинеску школску лектуру. Ове приче преведене су на српски језик и објављене у релевантним књижевним часописима у Србији.

Први корак формирања корпуса за анализу био је да се уради сегментација текстова на елементарне дискурсне јединице (ЕДЈ), а затим да се уведе њихова подела на ТП ЕДЈ (елементарне дискурсне јединице са темпоралном прогресијом – ТП), и НТП ЕДЈ (тј. ЕДЈ које са својом суседном ЕДЈ не утичу на темпоралну прогресију - НТП). Потом су аотирани глаголи, те су ЕДЈ разврстане у три групе: ЕДЈ са глаголима општег аспекта, ЕДЈ с аспектским конструкцијама и ЕДЈ са аспектским маркерима. На крају су аотирани видски облици глагола у ЕДЈ у преводу на српски језик.

У четвртном поглављу, *Опти аспект (ОПШ. АСП) и ТП у наративном дискурсу* (стр 82-161), прво се одређују типови општег аспекта и њихово аспектско значење, а затим се квантитативном дистрибуцијом четири класе глагола општег аспекта у кинеском наративном дискурсу и корпусном анализом показује у којој мери глаголске лексеме могу, без помоћи других аспектских оператора, самостално изражавати аспектско значење, при чему се открива и њихова улога у изражавању ТП наративног дискурса. Контрастивном

анализом кинеског оригинала и српског превода испитује се и начин изражавања значења општег аспекта кинеског језика у преводу на српски језик, одређујући тако његово место и у општој аспектологији. Кандидаткиња је аргументовано, оправдано одабрала поделу подгрупа општег аспекта на основу дистинктивних семантичких обележја [динамичност], [теличност] и [резултативност], као семантичких компонената најбитнијих за исказивање темпоралних и аспектуалних значења у кинеском језику.

У раду се запажа да се у темпоралној прогресији наративног дискурса јављају све глаголске ситуације (које се формирају са четири класе глагола општег аспекта). Оне имају различит учинак у формирању темпоралне структуре наративног дискурса. Генерално говорећи, тип глаголске класе видно утиче на ТП: динамични и телични глаголи општег аспекта имају већи утицај на развој наратије у односу на стативне глаголе, док се стативни глаголи општег аспекта више срећу у структурама текста где развој наратије стагнира и нема ТП. Значење [ограниченост], као маркирано, испољава се на следећи начин: ограничене ЕДЈ углавном утичу на ТП, док се неограничене ЕДЈ више појављују у позадинским структурама наративног дискурса, где нема ТП.

Овим истраживањем је даље показано да се глаголи општег аспекта у ТП наративног дискурса највише преводе свршеним глаголима, док се глаголи општег аспекта у НТП највише преводе несвршеним глаголима. Кандидаткиња је на крају овог поглавља изнела следећу опадајућу скалу четири глаголске класе у ТП у кинеском наративу, према заступљености свршених глаголских облика у српском преводу: β -ТЕЛИЧНОСТ, АКТИВНОСТ, α -ТЕЛИЧНОСТ и СТАЊЕ, као и опадајуће скалу четири глаголске класе у НТП према заступљености несвршених глаголских облика у српском преводу: СТАЊЕ, АКТИВНОСТ, α -ТЕЛИЧНОСТ и β -ТЕЛИЧНОСТ. Динамични глаголи у ТП наративног дискурса примарно изражавају значења која имају глаголи свршеног вида у српском, док стативни и ателични глаголи општег аспекта у НТП примарно изражавају значења која имају глаголи несвршеног вида у српском језику. Дискурсни фактор директно утиче и на тумачење ограничености ситуације коју исказује стативни глагол у кинеском језику.

Пето поглавље, *Аспекатске конструкције (АСП. КОН) и ТП у наративном дискурсу* (стр 162-241), бави се описом и истраживањем аспекатских конструкција, састављених од главног глагола и допунских конституената којима се исказују аспекатска значења одређене радње или ситуације. Аспекатске конструкције се даље категоришу у три основне подгрупе: конструкције са значењем инхоативности, дуративности и резултативности. Кандидаткиња је затим на концизан начин дала описе формалних обележја, као и темпорално-фазних значења сваког типа и подтипа ових конструкција, односно њихових допуна, што овај део рада чини посебно занимљивим.

У другом делу овог поглавља кандидаткиња је утврдила квантитативну дистрибуцију аспекатских конструкција у наративном дискурсу, те тврди да, иако оне не представљају главно језичко средство за изражавање значења аспекта у кинеском језику, у ТП углавном исказују динамичне, ограничене ситуације и на микро нивоу наративног дискурса дају допринос напретку наративног тока. Овим допунама може се одредити, „затворити“ десна граница догађаја, при чему се добија ново референтно време за потоњу радњу и на тај начин се остварује темпорална прогресија наратива.

Контрастивном анализом показује се да је свршеним претеритом на српски преведен највећи број аспекатских конструкција за инхоативност у ТП, док је у НТП свршеним

глаголским облицима преведено мање таквих конструкција. Аспекатске конструкције за дуративност, будући да се јављају само у НТП, више се преводе несвршеним глаголским облицима или неглаголским синтаксичким средствима којима се исказује стање. Аспекатске конструкције за резултативност у ТП углавном су превођене свршеним, док су оне у НТП преведене махом несвршеним глаголским облицима.

Кандидаткиња је на основу корпусне анализе дошла до закључка да постоји семантичка рестрикција за главне глаголе аспекатских конструкција, што значи да само одређени глаголи и само уз одговарајућу допуну могу заједно изражавати неко аспекатско значење, било да је то инхоативност, дуративност или резултативност. На крају, (не)ограниченост ситуације исказане аспекатском конструкцијом с допуном у многоне зависи од контекста. Када се таква конструкција односи на моменат остваривања резултата радње, онда изражава ограничену ситуацију, а остварен резултат представља њену материјалну границу; уколико истиче ефекат тог резултата, онда је ситуација статична, и као таква, не утиче на темпоралну прогресију.

Кандидаткиња сматра да је аспекатска конструкција, у суштини, језичко средство којим се остварује акционална модификација значења глаголске основе. Резултати контрастирања кинеског и српског језика такође подржавају ову тврдњу. Семантички еквиваленти конструкција за инхоативност су највише глаголи с префиксима *за-*, *по-*, *уз(с)-*, *про-*, итд; док су најраспрострањенији префикси у преводним еквивалентима у српском језику за аспекатску конструкцију с допуном за правац: *по-*, *из-*, *у-*, *с-*, *о-*, итд., а за ону са допуном за општи резултат: *за-*, *по-*, *у-*, *з(с)-*, итд. Осим тога, у преводу се јављају и фазни глаголи (*почети*, *наставити*, *завршити*) у аналитичким конструкцијама. Један део ових конструкција преведен је на српски језик узрочно-последичним сложеним реченицама или временским субординираним клаузама (спецификатори *да*, *кад*, *како*).

У шестом поглављу, *Граматички аспект и ТП у наративном дискурсу* (стр. 242-370), говори се о граматичком аспекту као високо граматикализованом језичком облику у кинеском језику којим се изражавају аспектне опозиције са семантичким обележјем [+Ø ограниченост]. Будући да је ова граматичка категорија одувек била једна од кључних тема у истраживању аспектологије кинеског језика, кандидаткиња истиче да се перспектива истраживања променила, те да је од традиционалне усмерена ка функционалном граматичком приступу. У овом делу рада се, на основу анализе корпуса, утврђује квантитативна дистрибуција граматичких аспекатских маркера у наративном дискурсу, испитује се однос између појединих компоненти граматичког аспекта и ограничености ситуације у наративном дискурсу, као и садејство три аспекатска подсистема у кинеском језику и њихова улога у изражавању темпоралне прогресије у наративном дискурсу.

Потом се у контрастивној анализи кинеског и српског утврђује значење и положај граматичког аспекта кинеског језика у општем аспектолошком систему језика. У овом сегменту рада се као експоненти граматичког аспекта проучавају следећи маркери: *LE*, *ZHE*, *GUO*, *ZAI*, *YI*, као и конструкције са удвојеним глаголом („GL-GL”). Међу овим маркерима издвајају се они који изражавају значење ограничености – *LE*, *GUO*, *YI*, они у којима је значење ограничености одсутно – *ZHE*, *ZAI*, као и двовидски облик „GL-GL”. У даљим сегментима рада детаљно се анализирају формална и семантичка обележја сваког од ових маркера, као и њихови преводи на српски језик.

У завршном делу рада, *Закључку* (стр 371-382), кандидаткиња сумира резултате до којих је дошла, почев од анализе употребе аспекатских (лексичких, синтаксичких и граматичких) средстава у кинеском наративном дискурсу, до поређења са преводом одговарајућих елементарних дисурних јединица на српски језик.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Контрастивна анализа допуна у кинеском и српском језику, *Алманах Института Конфуције у Београду*. Београд, 2014, IX-X, стр. 249-261.
2. Појмови и терминологија у граматичким описима глаголског вида у кинеској граматичкој традицији, *Анали Филолошког факултета*. Београд, 2014, 26/2, стр. 99-111.
3. Схватање времена и простора у традиционалној кинеској култури, *Алманах Института Конфуције у Београду*, Београд, 2015, XI-XII, стр. 217-225.
4. Преглед контрастивних проучавања кинеског језика са освртом на истраживања у Србији (са С. Комосаром), *Бисери са зрнцима тиринча -- Зборник радова поводом 40 година синологије 1974-2014* (ур. Р. Пушић), Београд: Филолошки факултет у Београду, 2015, стр. 03-140.
5. Временске именице у кинеском језику и кинеско поимање времена, *Оријенталистичко знамење* (ур. А. Митровић), Београд: Филолошки факултет у Београду, 2016, стр. 369-386.

VII ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Ово истраживање је показало да језичка средства сваког подсистема аспекта у кинеском језику којим се изражава значење [+ограниченост] имају функцију изражавања темпоралне прогресије наративног дискурса. Генерално, глаголске лексеме, аспекатске конструкције и аспекатски маркери, поштујући одређена синтаксичка или дискурсна правила, самостално или у садејству, тј. путем композиције аспекатског значења, чине догађаје или ситуације ограниченим у темпоралном току наративног дискурса. Квантитативном анализом је доказано да су у кинеском језику глаголи у општем аспекту основно средство за изражавање аспекатског значења, јер су такви глаголи најзаступљенији у анализираном корпусу. Глаголи из све четири класе општег аспекта могу у одређеним језичким ситуацијама самостално исказати ограниченост догађаја, померајући наративни ток унапред. Међу њима су α -телични глаголи (тј. телични глаголи који не поседују сему [резултат]) најконкурентнији за изражавање темпоралне прогресије наративног дискурса. Аспекатске конструкције су, у поређењу са друга два члана аспектуалног система у кинеском језику, најмање заступљене у наративном дискурсу. Допуне дају детаљније информације о темпоралној структури догађаја (као што су правац кретања, просторна и материјална граница глаголског процеса итд.). Ове допуне могу да послуже и као знаци који наговештавају да ли ће се наративни ток даље развијати или ће се пак прекинути (а реченице које следе ће изражавати опширнији опис или коментар догађаја). Граматички аспекатски маркери представљају маркиране језичке изразе за изражавање аспекта у кинеском језику. Само мали број ЕДЈ обележен је овим маркерима у анализираном корпусу, а од њих су маркери *LE* и *ZHE* најзаступљенији и имају јачи степен граматикализованости у односу на остале маркере, док се маркери *ZAI* и *GUO* најмање употребљавају у наративном дискурсу.

Сумирајући однос три подсистема аспекта у кинеском језику, кандидаткиња истиче да глаголски општи аспект представља темељ аспекатског система у кинеском језику на

који се ослањају друга два подсистема, а аспекатске конструкције и аспекатски маркери само су средства за акционалну или аспекатску модификацију значења глагола у општем аспекту. С друге стране, аспекатско значење глагола у општем аспекту поставља семантичко ограничење за употребу аспекатских допуна и маркера. Кандидаткиња сматра да глаголи у општем аспекту, резултативна допуна, аспекатски маркери и контекст, заједно учествују у репрезентацији ограничености ситуације у дискурсу. Дакле, када предикатски глагол у општем аспекту са својим аргументима самостално означава догађај са „остварењем крајње тачке” процеса, тј. када изражава ограничену ситуацију, у реченици обично није потребно употребити ни резултативну допуну ни перфективни маркер. У другим случајевима, тј. у случајевима када глаголска лексема не садржи сему [резултат], тада се ограниченост ситуације мора репрезентовати на вишем језичком нивоу, тј. изразити помоћу резултативне аспекатске конструкције или граматичког аспекатског маркера који означава [+резултат] или [+терминативност]. У случају када то не може да се оствари на нивоу реченице, потребно је да се ограниченост ситуације изрази на нивоу дискурса, дакле, да се ограниченост оствари помоћу ЕДЈ у потоњем тексту.

Кандидаткиња такође констатује да различити чланови аспекатског система имају и различите улоге у дискурсу. Дакле, лексички аспект (путем лексичке кохезије и линеарног низања догађаја) представља окосницу кретања основног наративног тока унапред; резултативне аспекатске конструкције (које актуалним догађајима о којима се прича одређују спољашњу границу) успостављају ново референтно време или изражавају узроке или поводе за потоње збивање, док аспекатски маркери обележавају темпорални опсег догађаја или низа догађаја, односно таксисни или логички однос између два догађаја, повезујући тако текстуалне јединице или веће спанове.

Кандидаткиња посебно истиче да се хипотезом о аспекатској композиционалности може објаснити и употреба аспекатских маркера. Дакле, када је ограниченост ситуације јасно исказана већ на нивоу глаголског општег аспекта или на нивоу аспекатске конструкције, тада се маркер *LE*, на пример, може изоставити из реченице (осим у случају када је због неких специфичности датог дискурса његова употреба неопходна). У раду се такође истиче да сваки аспекатски маркер има своје функционално-семантичко поље које се можда у некој мањој мери додирује с функционално-семантичким пољем неког другог маркера, али се у великој мери та поља не подударују. Стога се у језичкој употреби они не могу међусобно замењивати. Осим тога, кандидаткиња закључује да један синтаксички облик може вршити више функција: неки јаче граматикализовани маркери (као што су *LE*, *ZHE*, *GUO* и *ZAI*), поред функције означавања аспекта имају и проширено значење, тј. функцију темпоралне локализације догађаја.

Када је реч о конкретним средствима којима се исказује значење аспекта у два језика, постоји битна разлика између кинеског и српског језика. Српски језик има аспекатску категорију чије језгро представља прототипска граматичка категорија глаголског вида, док је лексички аспект у овом систему периферан. Ситуација у кинеском језику је обрнута – центар аспекатског система представља глаголски општи аспект, односно, лексички аспект, као немаркирани језички израз за аспектуалност, док је граматички аспект, који чине неколико аспекатских маркера, маркирани члан аспекатског система, који опционо врши аспекатску модификацију значења глаголске лексеме. Резултати контрастивне анализе показују да се аспекатско значење изражено средствима сва три члана аспекта у кинеском језику може изражавати, поред видских парњака глагола, и акционалним глаголима у српском језику. Дакле, потврђено је да се глаголи у општем аспекту у кинеском језику у ТП наративног дискурса највише преводе свршеним глаголима у српском језику, што чини 83,7% од укупног броја глаголских преводних еквивалената. Потврђено је такође и да се глаголи у општем аспекту у НТП наративног дискурса највише преводе несвршеним глаголима, што чини 77,2% укупног броја глаголских преводних еквивалената. Осим тога, потврђено је и да глаголи динамичности,

односно телични глаголи у општем аспекту у кинеском језику, у ТП у нарaтивном дискурсу примaрно изражавају значења која имају глаголи свршеног вида у српском, док стативни глаголи, односно ателични глаголи у општем аспекту у НТП, примaрно изражавају значења која имају глаголи несвршеног вида у српском језику. Такође је показано да се аспектске конструкције у ТП нарaтивног дискурса примaрно исказују глаголима свршеног вида у српском преводу, док се у НТП више преводе глаголима несвршеног вида (изузев конструкција с допуном за правац). Корпусном анализом је такође потврђено да се значења аспектских конструкција у кинеском језику углавном изражавају акционално модификованим глаголима у преводима на српски језик, а тај проценат је нарочито велики код глагола који означавају инхоативност и резултативност (с допуном за правац и допуном за општи резултат). Семантички еквиваленти у српском језику кинеских конструкција за инхоативност су најчешће глаголи с префиксима *за-*, *по-*, *уз(с)-*, *про-*, итд; док најраспрострањенији префикси у преводним еквивалентима у српском језику аспектских конструкција с допуном за правац јесу *по-*, *из-*, *у-*, *с-*, *о-*, итд, а за аспектске конструкције с допуном за општи резултат *за-*, *по-*, *у-*, *з(с)-*, итд. Осим тога, значење ограничености ових конструкција у кинеском језику може у преводу на српски да се исказује и аналитичким средствима, тј. конструкцијама са фазним глаголима, затим узрочно-последичним сложеним реченицама, или временским субординираним клаузама с таксисним односом (уз везнике *да*, *кад*, *како*, итд.). Кад је реч о функцији аспектских маркера у нарaтивном дискурсу и њиховим преводима на српски, геренално посматрано, постоји примaрна усклађеност у видској вредности између, с једне стране, аспектских маркера у кинеском језику, и с друге стране, видских глаголских облика у српском језику. Маркери којима се обележавају ограничене ситуације, тј. *LE*, *YI*, *GUO* и облик *GL-GL*, одговарају свршеним глаголским облицима у српском језику, а маркери за означавање неограничене ситуације, као што су *ZHE* и *ZAI*, одговарају несвршеним глаголским облицима. Међутим, значења неких од ових аспектских маркера у великој мери су зависна од значења глагола, али и од контекста, тј. да ли се јављају у ТП или НТП, те се у зависности од тих фактора, преводе једним или другим видом у српском језику.

Међутим, без обзира на разлике између два анализирана језика које се уочавају на микро-нивоу, тј. на нивоу језичких средстава за изражавање аспектске ситуације, доказано је да постоји нешто што је заједничко на макро-нивоу, тј. на нивоу структурне организације *истакнуто vs. позадина* нарaтивног дискурса и њене повезаности са аспектским значењем. Паралеле се уочавају и на плану формирања основу реторичких релација, те на нивоу дискурских принципа и правила. Кандидаткиња сматра да је у основи тога човеково искуство о времену које се перципира на сличан начин, без обзира на ком се језику приповедало.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Кандидаткиња је показала да одлично влада материјом, која је изложена прегледно и систематично. Цео рад написан је јасним научним стилем. Анализа и закључци у раду изведени су на основу пажљиво одабране грађе, одабрани теоријски и емпиријски критеријуми анализе су доследно примењивани, те сматрамо да овај рад, као оригинално дело, значајно доприноси осветљавању како општелингвистичких, тако и контрастивних релација, односно сличности и разлика између кинеског и српског у погледу улоге аспекта у нарaтивној прогресији.

IX ПРЕДЛОГ

На основу укупне оцене дисертације, која представља опсежно и детаљно истраживање са вредним резултатима за науку о језику, Комисија једногласно предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да Извештај о оцени докторске дисертације мастера Xiaolei Jin, под насловом *Аспект и темпорална прогресија у наративном дискурсу*, прихвати и упути га Већу друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на сагласност и да кандидата, по добијању сагласности, позове на усмену јавну одбрану рада.

Београд, 20. 11. 2019.

Комисија:

Др Весна Половина, редовни професор

Др Јасмина Московљевић Поповић, редовни професор

Dr Chao Ding, редовни професор